

Znanstveni skup o biskupu

Održan znanstveni skup „Dr. Juraj Dobrila (1812. – 2012.) i stoljeće pjesme Krasna zemljo (1912. – 2012.)“

PAZIN, PULA Znanstveni skup posvećen 200. obljetnici rođenja biskupa i narodnog preporoditelja dr. Jurja Dobrile i 100. obljetnici skladanja istarske himne Krasna zemljo, Istro mila održan je u Puli i Pazinu 25. i 26. listopada.

Dr. Juraj Dobrila, biskup porečki i pulski te zatim tršćansko-koparski, preporoditelj istarskog hrvatskog puka, prosvjetitelj, publicist, zastupnik u Istarskom saboru i Carevinskom vijeću u Beču, gospodarstvenik, izdavač, mecena, dobročinitelj, pokretač bitnih akcija s ciljem buđenja nacionalne svijesti, jednostavno jedna od najvećih ličnosti u povijesti Istre, rođen je u mjestu Veli Ježenj, u središnjoj Istri, 16. travnja 1812.

Pjesma Krasna zemljo, Istro mila, djelo autora Matka Brajše Rašana na tekst dr. Ivana Cukona, skladana je u Pazinu 1912. godine. Skupština Istarske županije, odlukom od 23. rujna 2002. proglasila je tu pjesmu himnom Istarske županije.

Znanstveni skup, kao dio niza programa obilježavanja tih dviju obljetnica, realiziran je slijedom priprema Organizacijskog odbora na čelu s biskupom Porečke i Pulske biskupije mons. Draženom Kutlešom. Osim Porečke i Pulske biskupije, organizatori su bili Istarska županija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Državni arhiv u Pazinu, Katedra Čakavskog sabora za povijest Istre, Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“ – Područni centar Pula te Istarsko književno društvo „Juraj Dobrila“ iz Pazina.

Prvi dan znanstvenog skupa održan je u pulskom Sveučilištu Jurja Dobrile, Okupljenima se obratio rektor pulskog sveučilišta prof. dr. sc. Robert Matijašić koji je naglasio važnost toga skupa u cilju obogaćivanja historiografije s po-

Sa znanstvenog skupa u Puli

datcima o životu i djelovanju biskupa Dobrile. U ime Istarske županije skup je pozdravio Vladimir Torbica. Biskup Kutleša je svoje obraćanje nazočnima započeo citirajući poznatu Dobrilinu uzrečicu „Ruke Istri, srce Bogu“ te naglasio kako nam Dobrila i danas treba biti uzor u nastojanjima podupiranja prosperiteta svoga naroda i kraja, ali uvijek svojim djelovanjem povezujući zemaljsko s nebeskim.

Prvo izlaganje radnog dijela skupa izrekao je akademik Petar Strčić koji se osvrnuo na povijesne, političke i crkvene prilike u Hrvatskoj u doba biskupa Dobrile s posebnim naglaskom na stanje u Istri. O teološkim naglascima u korizmenim poslanicama biskupa Dobrile govorio je vlč. Ilija Jakovljević. Nakon općenite klasifikacije te raščlanjivanja deset temeljnih tematika koje su napose obilježile Dobriline korizmene poslanice, mr. Jakovljević svoje je izlaganje zaključio pitanjem: „Može li ovaj simpozij uroditi podstrekom za početak suradnje s Tršćanskom biskupijom u cilju pokretanja postupka beatifikacije biskupa Dobrile?“ U trećem osvrtu prvoga dana skupa dr. sc. Stipan Trogrlić podrobnije je nazočnima predstavio sociološku i političku klimu u kojoj je protekla proslava 100. obljetnice Dobrilina rođenja 1912., sa žustrim polemikama između tadašnjih istarskih ‘klerikalaca’ i ‘liberala’. Vlč. Mladen Ju-

venal Milohanić, autor brojnih izdanja o biskupu Dobrili, podrobnije je predstavio Dobrilino političko djelovanje u ulozi zastupnika naroda Istre u bečkom parlamentu. U sljedećem izlaganju, asistent pri Odsjeku za povijest na pulskom sveučilištu Mihovil Dabo obradio je temu ključnih rješenja koja je primijenio ili nastojao primijeniti biskup Dobrila glede pitanje manjka klera, napose u ruralnoj Istri, sagledavši tematiku kao vjersko, društveno i političko pitanje. Fra Tomislav Mrkonjić, djelatnik Vatikanskog arhiva, upoznao je skup s dosad istraženim spisima kojima su evidentirane veze biskupa Dobrile s Vatikanskom kurijom, s posebnim naglaskom na dva procesa imenovanja biskupom, porečkim i pulskim te tršćansko-koparskim. Također su spomenuti još neistraženi elementi Dobrilina djelovanja u vezama sa Svetom Stolicom: pri Kongregaciji za evangelizaciju naroda, Kongregaciji za nauk vjere te njegovo djelovanje tijekom odvijanja 1. vatikanskog koncila. Prof. Maja Polić, sa Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci, predstavila je rezultat istraživanja spominjanja biskupa Dobrile u korespondenciji dvaju njegovih suvremenika, istomišljenika i prijatelja, dr. Josipa Jurja Strossmayera i dr. Franje Račkog; iz tog vrlo opsežnog i elokventnog, te nadasve informacijama prebogatog epistularnog kontakta moguće je, između ostalog, iščitati mnoge ključne

dr. Jurju Dobrili i istarskoj himni

trenutke kako hrvatske, tako i istarske povijesti u tome razdoblju te niz zanimljivih značajki Dobrilina djelovanja. O daljnjem razvoju Dobrilinih ideja i nastojanja u smjeru preporodnog i nacionalno integracijskog procesa u sljedećim generacijama političara govorio je prof. Nevio Šetić u izlaganju pod nazivom „Značaj Jurja Dobrile danas.“ Posljednje izlaganje prvoga dana skupa izrekao je dr. Giuseppe Cuscito, redoviti profesor kršćanske arheologije pri Sveučilištu u Trstu, koji je temeljito obradio temu biskupske vladavine mons. Jurja Dobrile u Tršćanskoj i Koparskoj biskupiji, gdje je stolovao od 1875. do 1882.; posebno je istaknuta njegova velika organizacijska sposobnost i angažman na području karitativne djelatnosti, ali i posebna pozornost koju je pridavao istarskim Hrvatima u Trstu. Na kraju prvog dana znanstvenog skupa održano je predstavljanje najnovije knjige vlč. Mladena Juvenala Milohanića „Dr. Juraj Dobrila, glasnik istine, branitelj naroda i Crkve“.

Drugi dan simpozija, održan u Spomen domu u Pazinu, započeo je pozdravnim obraćanjem pazinskog gradonačelnika Renata Krulčića te ordinarija mons. Kutleše. O Dobrilinim gimnazijskim danima u Karlovcu te njegovim kasnijim kontaktima i posjetima Zagrebu, u kontekstu značajnih kontakata i suradnje s istaknutim ličnostima toga vremena, govorio je akademik Josip Bratulić. Posebnim osvrtom na pojedine značajne članke objavljene o biskupu Dobrili od 80-ih godina XX. stoljeća do danas prof. Slaven Bertoša naglasio je izuzetno zanimanje koje još uvijek među znanstvenicima i istraživačima izaziva lik biskupa Dobrile. Prof. Marko Medved, s Riječke teologije, predstavio je Dobrilinu doktorsku disertaciju pod nazivom „Svetootački nauk o sakramentu ispovijedi“, u kojoj je Biskupu bio cilj, na temelju pisaca kršćanske starine ukazati na neutemeljenost nauka protestantske teologije o sakramentu ispovijedi. Prof. Jasna Ćurković Nimac, sa zagrebačkog

Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ obradila je središnje teme Dobrilinih poslanica: Crkva, odnos Crkve i svijeta, socijalna problematika, uloga papinstva, obrazovanje i sl., te tri perspektive njihova sagledavanja: nacionalnu, vjersku i moralnu. O jezičnim značajkama Dobriline poslanice iz 1867., u perspektivi specifičnog razvojnog procesa hrvatskog jezika u Istri, te o grafijskome sustavu, sintaktičkim te leksičkim i stilskim značajkama Biskupova pisanog izričaja govorila je prof. Teodora Fonović Cvijanović s pulskog sveučilišta. Prof. Markus Leideck, iz Državnog arhiva u Pazinu, te autor nedavno inaugurirane putujuće izložbe o Dobrili pod nazivom „Juraj Dobrila (1812. – 2012.) povodom 200. obljetnice rođenja“ govorio je općenito o sačuvanim pisanim tragovima biskupa Dobrile te izdvojio nekoliko vrijednih monografija o njemu napisanih u raznim povijesnim periodima, naglasivši kako je do danas ponajbolju sintezu o Dobrili, pod nazivom „Biskup Dobrila i njegovo doba“ napisao mons. Božo Milanović. O temeljnim obilježjima moralnog nauka u Dobrilinim poslanicama svoj osvrt izrekao je dr. sc. Josip Grbac u izlaganju pod nazivom „Juraj Dobrila – kršćanski moral jučer i danas“; on je naglasio „neraskidivu sintezu koju Dobrila stvara između vjere i morala, morala i Crkve i njezinih sakramenata“. Dr. Grbac je napomenuo i kako Dobrila „jasno uviđa kako su kriza morala i kriza autoriteta međusobno povezane, iako u njegovim poslanicama ima naznaka svojevrsnog ‘sakraliziranja’ autoriteta.“

Posljednja tri izlaganja bila su posvećena 100. obljetnici skladanja istarske himne. O liku i djelu autora skladbe Matku Brajši Rašanu, o autoru stihova dr. Ivanu Cukonu iz Medulina, te ‘putu’ te skladbe do proglašenja himnom, govorio je prof. Nikola Lovrinić. Propitivanjem recepcije Matka Brajše Rašana i njegove himne danas, u očekivanju buduće Europe bez granica, ukazuje

se na nedostatak opsežnih znanstvenih studija o skladateljima istarskog podneblja i njihovim djelima, kao vrijednim biserima bogatog naslijeđa koje nas obvezuje svojom neponovljivošću i kvalitetom“, istaknuo je izlagač. Podrobnije o glazbenoj ostavštini Matka Brajše Rašana te objavljene radove i članke na tu temu, kao i rezultat istraživanja Brajšina stvaralaštva u raznim povijesnim i glazbenim institucijama obradila je u svom osvrtu prof. Ivana Paula Gortan-Carlin.

Posljednje izlaganje znanstvenog skupa, pod nazivom „Prijatelji i podupiratelji: prvih deset godina djelovanja Zbora „Matko Brajša Rašan“ (1951. – 1961.) realizirala je prof. Lada Duraković. Naglasak je stavljen na snažan glazbeni amaterizam koji je u tom periodu pogodovao osnivanju kulturno-umjetničkih društava i zbor se ubrzo prometnuo u jedan od najprepoznatljivijih nositelja glazbenog života Pule.

U zaključnoj raspravi za riječ se javio vlč. Ante Jukopila, župnik u Oprtlju; on je izrekao kratak osvrt na organizacijske aspekte skupa te nazočne upoznao s jednim anegdoticnim detaljem glede povijesnog konteksta spominjanja mjesta Livade u istarskoj himni. Na poticaj vlč. Jukopile skup je zaključen zajedničkim pjevanjem, dakako, istarske himne „Krasna zemljo, Istro mila“.

U dva dana znanstvenog skupa bilo je 20 izlaganja, od čega 17 posvećenih biskupu Dobrili i 3 o 100. obljetnici skladanja istarske himne „Krasna Zemljo, Istro mila“, izneseno je mnoštvo zanimljivih, nerijetko i dosad mahom nepoznatih podataka, koji će zasigurno poslužiti kao dobra osnova za neka nova buduća istraživanja, a zbornik koji će biti objavljen kao rezultat tog znanstvenog skupa postat će jedan referentan izvor informacija za sve koji iz bilo koje perspektive budu prionuli podrobnijem proučavanju ovih dviju tema. (G. K.)